

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Ψ.Ν.Α. Δρομοκαΐτειο

Παρουσίαση μονάδας Περιπτέρου - Κυλικείου

ΑΣΤΡΙΝΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Επιμελητής Β', Επιστημονικά υπεύθυνος Θ.Σ.Μ.

ΓΕΡΟΝΤΑΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

Εργοθεραπεύτρια, Υπεύθυνη μονάδας Περιπτέρου-Κυλικείου

Οι Συνεργατικές γενικά

Το περίπτερο όπως και οι άλλες συνεργατικές μονάδες (ραφείο, Συνεργατική Αγροτικού τύπου, Μίνι Μάρκετ κ.λπ.) είναι μέρος της διαδικασίας αποϊδρυματισμού και δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Στοχεύουν δε να ρίξουν φως, να φροντίσουν, να ενδιαφερθούν όχι μόνο για την ασθένεια αλλά και για την υγεία.

Οι ασθενείς μας με μακρύ χρόνο νοσηλείας πέρα από την αντιμετώπιση της Ψυχοπαθολογίας τους έχουν και μια καθημερινή ζωή, η οποία είναι δραματικά περιοριστική στα τείχη του ασύλου. Τα οποία βέβαια δεν καταργούνται ούτε με εξορκισμούς ούτε με λόγια αλλά με την ανασύσταση του ατόμου σαν πολίτη με δικαίωμα στην δουλειά αλλά και με ευκαιρίες δουλειάς, με στέγαση στην κοινότητα με ανάπτυξη σχέσεων, δεξιοτήτων, κ.λπ.

Αυτό σημαίνει ότι ο Συνεταιρισμός πέρα από τη θεραπευτική πλευρά χρειάζεται να έχει και μια άλλη πλευρά εξίσου σημαντική, την επιχειρηματική, δηλαδή, πρέπει να παράγει αξία και υλικά αγαθά που να τα αποδίδει στα άτομα που εργάζονται, διαφορετικά θα ήταν μια άσκηση επί χάρτου για ένα πόλεμο που δεν θα γίνει ποτέ. Να δημιουργεί δηλαδή τις υλικές προϋποθέσεις στα άτομα που εργάζονται για να «εξασκήσουν», «να εναποθέσουν», την υγεία τους και όχι να ανακυκλώνουν στις ελάχιστες ευκαιρίες που τους παρέχει ο εγκλεισμός και η ιδρυματική ζωή του ασύλου.

Το άσυλο έχει ξεπεράσει τον ιστορικό του ρόλο και σηματοδοτείται πλέον αρνητικά και δικαίως. Μέσα όμως από αυτό υπάρχουν τεράστιες δυνάμεις ανθρώπινου δυναμικού, υλικής υποδομής χρηματοδότησης διαθεσιμότητας εμπειρίας που έχουν συσσωρευθεί όλα αυτά τα χρόνια και μπορούν να χρη-

σιμοποιηθούν όχι πλέον για την αναπαραγωγή και διατήρηση, αλλά και το ξεπέρασμά του.

Πριν μερικά χρόνια 200 περίπου άτομα απασχολούνταν σε διάφορες εργασίες λαμβάνοντας ελάχιστα χρήματα. Αυτά τα άτομα αποτελούσαν μια εργασιακή δύναμη πολύ σημαντική.

Πολλά στρέμματα γης που παλαιότερα καλλιεργούνταν έμεναν ανεκμετάλλευτα, κτιριακές δομές κενές και η απορρόφηση από τα κονδύλια της Ε.Ο.Κ. χαμηλή, όπως και στα άλλα ψυχιατρεία της Ελλάδος.

Το προσωπικό ζώντας την ίδια μοίρα των αρρώστων ανακύκλωνε τα αδιέξοδα του ασύλου ψάχνοντας κατά καιρούς τον αποδιοπομπαίο τράγο, μη διακρίνοντας ότι ο εχθρός βρισκόταν ανάμεσά μας και δεν ήταν άλλος από τις συνθήκες εγκλειστούς ένδειας, ελλείψει ερεθισμάτων, προκαταλήψεων «επιστημονικών ή μη» που ζούσαμε καθημερινά. Δηλαδή δεν έφταιγε η αρρώστια ή η συμπεριφορά του συναδέλφου το «κακό το ριζικό μας», που λέει και ο ποιητής, αλλά η ιδρυματική διαχείριση όλων των παραπάνω.

Η κυρίαρχη σχέση μεταξύ ασθενών και προσωπικού μέσα στο Άσυλο είναι «θεραπευτική» με εισαγωγικά ή χωρίς σε μια συνθήκη, που είναι όμως και υπαρξιακή. Που έχει να κάνει και με την ζωή, την καθημερινότητα, την έλλειψη υλικών αγαθών, οικογένειας, πολλές φορές σχέσεων κ.λπ. και που λαμβάνεται πολύ λίγο υπόψιν.

Οπότε η ανασύσταση όλων των παραπάνω, δηλαδή η εξεύρεση εργασίας, η αμοιβή, η ανάπτυξη σχέσεων συναλλαγής σημαίνει και αλλαγή της παραδοσιακής σχέσης θεραπευτού-θεραπευόμενου και αύξηση της διαπραγματευτικής δυνατότητας του ασθενούς και εστίαση της σχέσης και στην υγεία σαν απαρχή της εξόδου προς την κοινότητα.

Η έννοια της θεραπείας και του θεραπευτικού διευρύνεται και περιλαμβάνει, όχι μόνο τον ασθενή αλλά και τους θεραπευτές, τους θεσμούς, τις πρακτικές που με την σειρά τους πρέπει και αυτοί να θεραπευτούν.

Έτσι οι Συνεργατικές δομές έχουν και τον χαρακτήρα ενός είδους κοινωνικής επιχείρησης χωρίς να υποτιμάται το κοινωνικό π.χ. εις βάρος του επιχειρηματικού ή αντίστροφα. Θέλουν δε να καταλάβουν ένα ενδιαμέσο χώρο ανάμεσα στο κράτος των υγείων και της παραγωγής και στο κράτος πρόνοιας των ανίκανων προς εργασία. Γι' αυτό οι Συνεργατικές δεν χρηματοδοτούν προνοιακά τα άτομα για να βελτιώσουν την υπολειματικότητά τους και να τα αφήσουν ανενεργά για όλη τους τη ζωή, αλλά προσπαθούν να κινητοποιήσουν και να διευρύνουν τα υγιή αποθέματα και ικανότητες. Επίσης η εργασία δεν χρησιμοποιείται σαν επιβράβευση σε κάποιον που έχει κατακτήσει ήδη την ψυχική του υγεία, αλλά αναγκαία και ικανή συνθήκη για να φτάσει κάποιος στην υγεία.

Από την άλλη μεριά τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο αμφισβητείται η συγκεκριμένη οργάνωση εργασίας του κόσμου των υγείων σαν γενεσιουργός αιτία παθολόγων μηχανισμών που έχουν να κάνουν με τις αλυσίδες παραγωγής, τους ρυθμούς, την αθέατη ρύπανση, τον πνευματικό κάματο, την ρουτίνα της εργασίας, την κατάπτωση της εργασιακής διαδικασίας, την ισοπέδωση των προσωπικών αναγκών κ.λπ.

Οπότε η εργασιακή απόδοση ή η άρνηση συγκεκριμένης εργασίας δεν πρέπει (όπως γίνεται πολλές φορές) να συμψηφίζεται στα συμπτώματα κάποιας ασθένειας αλλά να θεωρείται σαν ένας υγιής δείκτης, ένας κώδικας κινδύνου για παθολόγους συνθήκες εργασίας και ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας (ο εργοθεραπευτής, ο ψυχίατρος κ.λπ.) θα μπορούσε να δει τον χώρο των Συνεργατικών σαν ένα πιλοτικό πλαίσιο διατήρησης και προαγωγής ψυχικής υγείας όχι μόνο για τους ασθενείς, αλλά και τους υγιείς αφού έγκαιρα θα μπορεί να επισημάνει τις παθολόγους συνθήκες εργασίας.

Παρουσίαση Εργασιακού Πλαισίου Μονάδας Περίπτερο Α' - Κυλικείο

Οι Θεραπευτικές Συνεργατικές Μονάδες αποτελούν μια συστηματική και αναπτυσσόμενη προ-

σπάθεια δημιουργίας *εργασιακής αποκατάστασης* για χρόνιους ασθενείς με ψυχικά προβλήματα. Η προσπάθεια αυτή δεν είναι στατική, αλλά δυναμική με διαρκή ανάπτυξη και επικεντρώνεται στην *ολοκληρωμένη επαγγελματική δραστηριότητα*. Αναπτύσσονται οι ικανότητες των ατόμων που απασχολούνται, εμπλουτίζονται οι γνώσεις τους και μεταβάλλονται οι στάσεις και οι συμπεριφορές τους. Η βασική προοπτική είναι τόσο η ολοκληρωμένη προσωπική τους ανάπτυξη, όσο και η συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική ανάπτυξη.

Στην κατάρτιση δεν προσφέρονται μόνο επαγγελματικές γνώσεις, αλλά εκπαιδεύονται και αναπτύσσονται οι ικανότητες πολύ σημαντικές, όπως η ικανότητα της επικοινωνίας της διαπραγμάτευσης, καθώς και της αντιμετώπισης διαφόρων συγκρούσεων-διαφωνιών.

Επίσης γίνεται μια αναθεώρηση και επανεκπαίδευση του συστήματος αξιών, το οποίο έχει αποκτηθεί μέσα από την προσωπική διεργασία κοινωνικοποίησης. Η στάση αυτή ζωής είναι η βάση με την οποία το άτομο προσανατολίζεται στην κοινωνία, διαμορφώνει την συμπεριφορά του και θέτει και επιδιώκει τους στόχους του*.

Οι Θεραπευτικές Συνεργατικές Μονάδες ξεκίνησαν το 1989 με την δημιουργία του Αγροτικού Συνεταιρισμού, επιδοτούμενου προγράμματος από Ε.Ο.Κ. Τον Ιούλιο του 1992 άρχισε την λειτουργία του το Περίπτερο Α', μετά από απόφαση του Δ.Σ. σε έναν αναμορφωμένο χώρο που παραχωρήθηκε από το Νοσοκομείο.

Το προσωπικό που δούλεψε για την δημιουργία του και στην συνέχεια για την εύρυθμη λειτουργία του ήταν ο επιστημονικά υπεύθυνος ιατρός του προγράμματος κος Ασρινάκης και η υπεύθυνη της μονάδας εργοθεραπεύτρια κα Γερωντάκη.

Μια ομάδα εργαζομένων και εθελοντών (νοσηλεύτριες, ψυχολόγος, ακτινολόγος, βοηθητικό προσωπικό) στήριξαν το πρόγραμμα στην αρχική του φάση, καλύπτοντας την απογευματινή και του Σαββατοκύριακου λειτουργία του Περιπτερού. Ειδικότερα το Περίπτερο Α' είναι μια *πρότυπη μονάδα επαγγελματικής αποκατάστασης* χρόνιων ψυχωσικών, η οποία δεν επιδοτείται από πρόγραμμα Ε.Ο.Κ. και περιλαμβάνει:

- ◆ Την λειτουργία του περιπτερού Α'
- ◆ Την λειτουργία ενός υπό ανάπτυξη κυλικείου, στον αμέσως διπλανό χώρο. (Στον χώρο αυτόν ήδη παρασκευάζονται τυρόπιτες, λουκανικόπιτες, πίτες, σπανακόπιτες, μπουγάτσες).

* Δόκιμος ορισμός της UNESCO για την επαγγελματική κατάρτιση.

Κριτήρια Επιλογής Εργαζομένων Ασθενών

Στην μονάδα αυτή απασχολούνται εργασιακά ασθενείς, οι οποίοι έχουν μεγάλο μέσο όρο νοσηλείας. Μικρή ή σχεδόν ανύπαρκτη οικογενειακή και κοινωνική υποστήριξη με κατά κανόνα οικονομική αδυναμία.

Αποφεύγεται ο αποκλεισμός ασθενών προς εργασία με ιδιαίτερα κριτήρια επιλογής εκτός από έλλειψη σοβαρού παθολογικού ιστορικού. Θεωρούμε όλους τους ασθενείς εκπαιδευσίμους, με παραγωγικές δυνατότητες και τους εντάσσουμε αρχικά σε βοηθητικό υποστηρικτικό πρόγραμμα που ταυτόχρονα είναι και εκπαιδευτικό.

Την στιγμή αυτή στο πρόγραμμα υπάρχουν:

- Δέκα (10) ασθενείς που διαμένουν στο Νοσοκομείο μας.
- Δύο (2) ασθενείς που μένουν στο διαμέρισμα της οδού Κωλέττη 17, Αθήνα.
- Τρεις (3) ασθενείς που δεν διαμένουν στο Νοσοκομείο μας.
Από τους παραπάνω:
 - ▼ Έξι (6) ασθενείς είναι στο βοηθητικό-υποστηρικτικό πρόγραμμα.
 - ▼ Ένας (1) ασθενής μόλις το εξήντησε.
 - ▼ Οι δε υπόλοιποι είναι κανονικά μέλη.
- ◆ Ένα (1) από τα μέλη αυτά απασχολείται στο περιπτερο και στο κυλικείο.
- ◆ Δύο (2) από τα μέλη αυτά απασχολούνται αποκλειστικά στο κυλικείο.
- ◆ Ένα (1) από τα μέλη εκτελεί καθήκοντα αποθηκάριου (τακτοποιεί τα εμπορεύματα, αναγράφει τις τιμές με την μηχανή κ.λπ.).

ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ λειτουργεί 84 ώρες την εβδομάδα, δηλαδή 12 ώρες την ημέρα και 7 ημέρες την εβδομάδα και δεν έχει κλείσει ούτε μια ημέρα από την ημέρα που άνοιξε, από τον Ιούλιο του 1992.

ΤΟ ΚΥΛΙΚΕΙΟ λειτουργεί 28 ώρες την εβδομάδα, δηλαδή 4 ώρες την ημέρα, με προοπτική να αυξηθούν οι ώρες λειτουργίας του με αύξηση των δραστηριοτήτων και απασχολήσεων.

Από τους δώδεκα (12) ασθενείς που ξεκίνησαν να εργάζονται το καλοκαίρι του 1992, οι οκτώ (8) από αυτούς εξακολουθούν να εργάζονται με μικρή ή καθόλου διακοπή στα τρία χρόνια λειτουργίας του περιπτέρου και του κυλικείου.

Μετά έναν περίπου χρόνο λειτουργίας, τρεις (3)

ακόμη ασθενείς προστέθηκαν στον σταθερό αυτό πυρήνα. Οι ασθενείς που εργάζονται λιγότερο από την διάρκεια ενός χρόνου ή που απασχολήθηκαν για μικρό χρονικό διάστημα, αποτελούν ένα ποσοστό περίπου 25% επί του συνόλου.

Το εβδομαδιαίο λειτουργικό πρόγραμμα διαμορφώνεται:

- ◆ Με βάση το πρόγραμμα του κάθε ασθενή (Κύριο ή υποστηρικτικό).
- ◆ Με βάση τις ανάγκες του κάθε ασθενή. (Ποιές μέρες είναι στο Νοσοκομείο. Πολλοί παίρνουν άδειες π.χ. κάθε Σαββατοκύριακο, άλλοι παρακολουθούν ίσως κάποια άλλα προγράμματα π.χ. του Νοσοκομείου ημέρας, κ.λπ.).
- ◆ Με βάση τις διαπροσωπικές τους σχέσεις. (Κάποιοι μαλώνουν, άλλοι δεν συνεργάζονται, άλλοι δεν επικοινωνούν με άλλους, κ.λπ.).
- ◆ Επίσης με βάση τις ώρες που επιθυμούν να δουλεύουν ή τις προσωπικές ιδιαιτερότητες του καθένα (π.χ. κάποιος έχει πρόβλημα να ξυπνά το πρωί, άλλος δέχεται συγκεκριμένη ημέρα και ώρα επίσκεψη από τους συγγενείς του, κ.λπ.).

Κάθε Παρασκευή στις 11:00 λειτουργεί οργανωτική ομάδα, στην οποία σχολιάζεται, συζητιέται και αποφασίζεται:

- ▼ Το πρόγραμμα (τυχόν δυσκολίες ή δυσλειτουργίες).
- ▼ Η λειτουργικότητα και η βελτίωση των μελών, τα παράπονα, οι διαφωνίες ή οι παραλείψεις των μελών από τα ίδια τα μέλη.
- ▼ Γίνονται επίσης επισημάνσεις και συστάσεις για μη επανάληψη συγκεκριμένων συμπεριφορών. (Συχνά γίνονται διάφορες διαφωνίες μεταξύ των ασθενών που παίρνουν έκταση, κυρίως με ασθενείς που είναι σε υποτροπή και έρχονται να ψωνίσουν με ή χωρίς χρήματα και δημιουργούν διάφορες καταστάσεις έντασης).

Η τακτική μας είναι να μην εκνευριζόμαστε, αλλά να αρνιόμαστε ήπια, σταθερά και ευγενικά, ούτως ώστε να διατηρείται το επίπεδο της συναλλαγής.

Συχνά όμως οι εργαζόμενοι ασθενείς δεν μπορούν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες της στιγμής, χάνουν την ψυχραιμία τους ιδίως δε όταν είναι και οι ίδιοι σε υποτροπή.

Το περιστατικό αναφέρεται στον υπεύθυνο, ο οποίος ενημερώνει και τα δύο νοσηλευτικά τμήματα και συνεργάζεται με αυτά μέχρι να ξεπεραστεί το πρόβλημα.

Μεγάλη έμφαση δίνεται στην *αξιοπιστία* και συνέπεια των μελών (να είναι στην ώρα τους, να ακολουθούν το πρόγραμμά τους, να ειδοποιούν εγκαίρως για την έκτακτη απουσία τους ή να κανονίζουν μόνοι τους την αντικατάστασή τους σε απουσία της υπεύθυνης της μονάδας —όπως σε Σαββατοκύριακα, απογεύματα, αργίες κ.λπ.— ή σε ένα πολύ έκτακτο περιστατικό).

Σε αντίθετη περίπτωση η αναταραχή στο πρόγραμμα —λόγω της πολυπλοκότητάς του— είναι μεγάλη, με συνέπεια την επιβάρυνση των υπολοίπων εργαζομένων-ασθενών.

Η λειτουργία της ομάδας διευκολύνεται από την σταθερότητα της απασχόλησης των μελών της.

Περνώντας από το αρχικό στάδιο που δεν ήξερε ο ένας το όνομα του άλλου και ούτε που ενδιαφερόταν να το μάθει, φτάσαμε στο σημείο να ξέρει ο ένας για τον άλλον λεπτομέρειες για την προσωπική του ζωή και να ενδιαφέρεται γι' αυτήν.

Οι δεσμοί που αναπτύχθηκαν με την εξέλιξη αυτήν είχαν σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη όχι μόνο επαγγελματικών, αλλά και φιλικών δεσμών. Κυρίως δε στην δημιουργία υποστηρικτικού και θεραπευτικού εργασιακού περιβάλλοντος.

Τα καινούργια μέλη μπαίνουν σε μια «δεμένη ομάδα» και γρήγορα αφομοιώνονται από αυτήν.

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη σχέσεων παίζουν οι διάφοροι έξοδοι στην κοινότητα που οργανώνουμε κατά καιρούς σε μέρη που αποφασίζονται από την ομάδα. Γενικά ενθαρρύνεται η μεταξύ τους επαφή και η εκτός εργασιακού χώρου διασκέδασή τους.

Ο ασθενείς αντιμετωπίζεται σαν υποκείμενο, δηλαδή σαν ένα πλήρες άτομο με αναφαίρετα και αδιαμφισβήτητα δικαιώματα, με εξουσία πάνω στον εαυτό του.

Ένας άλλος τομέας που προσπαθούμε να αναπτύξουμε, είναι η *ανάληψη ευθυνών και πρωτοβουλίας* στον εργασιακό χώρο από τους ασθενείς-εργαζόμενους. Επίσης, η καλλιέργεια της αίσθησης ότι η ανάπτυξη και διατήρηση του εργασιακού μας χώρου εξαρτάται από εμάς που εργαζόμαστε σ' αυτόν.

Με την ανάληψη ευθυνών έχει γίνει αρκετή πρόοδος με τις παραγγελίες των ειδών του περιπτέρου και του κυλικείου.

Αυτήν τη στιγμή οι *παραγγελίες* των κυριότερων ειδών κυλικείου και περιπτέρου με βάση καταλόγους παραγγελιών και μια περίοδο εκπαίδευσης γίνονται από ασθενείς με ελάχιστη εποπτεία. Το

επίπεδο ανταπόκρισης και αξιοπιστίας των υπεύθυνων ασθενών είναι αρκετά υψηλό.

Σε περίπτωση υποτροπής (η οποία είναι και ο κυριότερος λόγος αποποίησης των ευθυνών) προτείνουμε άδεια στον ασθενή από την ευθύνη των παραγγελιών και τις παραλαμβάνει πάλι όταν ο ίδιος αισθάνεται ασφαλής γι' αυτό.

Όταν ο εργαζόμενος-ασθενής συμπληρώσει τον κατάλογο παραγγελιών, βγάζουμε ένα πρόχειρο κοστολόγιο που να αντιστοιχεί στα οικονομικά μας. Ακολουθεί τηλεφωνική παραγγελία από τον ίδιο τον ασθενή, καθώς και συνεννόηση για το ποια μέρη θα έχουμε παραλαβή.

Την ημέρα της παραλαβής, ο ίδιος ο ασθενής ειδοποιείται να παραλάβει τα πράγματα που έχει ο ίδιος παραγγείλει.

Εβδομαδιαία γίνεται *ενημέρωση και συζήτηση* για τα *οικονομικά* της μονάδας, για τις εισπράξεις, πώς θα βελτιώσουμε την παροχή υπηρεσιών, τι προϊόντα έχουν ζήτηση, πώς θα μειώσουμε τις ζημιές μας κ.ά.

Η ανταπόκριση των μελών είναι αρκετά μεγάλη. Συμμετέχουν, προβληματίζονται και προτείνουν λύσεις. Έξι (6) ασθενείς από την ομάδα έχουν αποκτήσει ένα καλό επίπεδο *«επαγγελματικής συνείδησης και αίσθησης υπευθυνότητας»*, οι υπόλοιποι παρουσιάζουν βελτίωση. Η διαδικασία της ευαισθητοποίησης και τα κίνητρα που πρέπει να δοθούν για αυτήν είναι πολλές φορές δύσκολο να βρουν ανταπόκριση σε ασθενείς με ψυχικά προβλήματα, που από τα κυριότερα προβλήματά τους είναι η κοινωνική απόσυρση και η έλλειψη ενδιαφέροντος για κάθε είδους δραστηριότητα.

Ένα από τα μέλη μας έχει εξειδικευτεί στα καθήκοντα του *αποθηκάριου*, περνώντας τιμές στα προϊόντα, τακτοποιώντας τα είδη και διατηρώντας την αποθήκη καθαρή και σε τάξη.

Η συνεργασία της μονάδας με τα Νοσηλευτικά τμήματα είναι συνεχής και αφορά την πρόσληψη ασθενών, την αλληλοενημέρωση και την συνεργασία για την πορεία του ασθενή.

Επίσης την ενημέρωση για τυχόν συμβάντα, και με τις παρατηρήσεις στην συμπεριφορά του ασθενή στην εργασία του. Καθώς και με *αλληλοενημέρωση* για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση του εργαζομένου-ασθενή.

Η συνεργασία γίνεται από την υπεύθυνη της μονάδας με τον γιατρό του ασθενή και με το νοσηλευτικό προσωπικό του τμήματος που ανήκει.

Επίσης κατά καιρούς και με αφορμή διάφορες διοργανώσεις Ημερίδων και Εκπαιδευτικών σεμιναρίων στο χώρο του Νοσοκομείου μας αναπτύχθηκαν πειραματικά και διερευνητικά και από την ίδια την ομάδα των εργαζομένων-ασθενών, δραστηριότητες όπως ανάληψη παροχής υπηρεσιών στα διαλείμματα των εκδηλώσεων (καφές, εδέσματα κατά κύριο λόγο κατασκευασμένα από τους ίδιους, κ.λπ.). λειτουργία αναψυκτηρίου στους χώρους των εκδηλώσεων.

Για τους ασθενείς που δεν διαμένουν στον χώρο του Νοσοκομείου, έχουμε στόχο την *εδραίωση τακτικής επικοινωνίας* με τον θεράποντα *ιατρό* που τους παρέπεμψε στο πρόγραμμα.

Συνεχίζουμε πάντα την *εκπαίδευση των ασθενών*, σε όλες τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο περίπτερο-κυλικείο (από την καθαριότητα του χώρου, έως την σωστή παραλαβή και έλεγχο όλων των ειδών που διακινούμε) καθώς και στην ανάπτυξη της κοινωνικότητάς τους και των διαπρο-

σωπικών τους σχέσεων και την ανάληψη πρωτοβουλιών και υπευθυνότητας.

Επίσης υπάρχει συνεργασία με τον ενδονοσοκομειακό και εξωνοσοκομειακό ξενώνα τόσο για την παραπομπή των προς εργασία ασθενών, όσο και χρόνιων ασθενών που εργάζονται στο περίπτερο και παραπέμπονται και στο πρόγραμμα του ξενώνα.

Τα έσοδα από τις πωλήσεις, αρχικά χρησιμοποιήθηκαν για τον εμπλουτισμό των ειδών του περιπτέρου και την δημιουργία αποθήκης και αποθέματος.

Επίσης ένα μέρος από τα κέρδη μας διατέθηκε για την αγορά μη αναλώσιμου υλικού και εξοπλισμού για το κυλικείο.

Στην συνέχεια από τα έσοδά μας δημιουργήθηκε δεύτερο περίπτερο εντός του Νοσοκομείου μας με αυτόνομη λειτουργία Mini Market, μέσα στον χώρο του Νοσοκομείου και προετοιμάζεται ένα αναψυκτήριο-bar στην οδό Κωλέττη, στα Εξάρχεια, που θα αποτελέσει και την έναρξη των δραστηριοτήτων στην Κοινότητα. ■